



**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

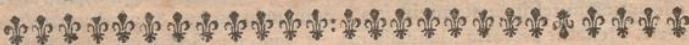
Lugduni, 1698

XXV. De restitutione per moribundum facienda: & de restitutionis
internunciis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](#)

D. eod. Idem Labeo ait, si vicinus flumen vel torrentem averterit, ne aqua ad eum perverget, & hoc modo sit effectum, ut vicino noceatur, agi cum eo pluviae aqua arcenda non posse: quia sententia verior est, si modò non hoc animo facit ut tibi noceat, sed ne sibi noceat. Et declaratur l. i. C. de alluvion. Ripam suam adversus rapidi amnis impetum muniri prohibut non est. Quæ omnia fundantur in his juris naturæ principiis: Qui jure suo utitur nemini facit injuriam. Nemo tenetur cum proprio damno alterius rebus consulere. Juris exequio non habet injuriam, l. Injuriarum actio, §. Is qui jure, D. de injur. Præterea, ut consentiunt omnes Theologi, & fusè probat S. Thomas 2. 2. quæst. 26. art. 3. 4. 5. primus ordo charitatis Deum respicit; secundus nosiplos; tertius proximos.

* 111. Similia pleraque leguntur in corpore Juris exempla, quorum admodum conducibilis cognitio est. Quale est istud excusum in l. Habitatores, §. Iterum interrogatus, D. locati. Iterum interrogatus est: Si quis timoris causa emigrasset (videlicet ex domo conducta) deberet mercedem, necne? Respondit: Si causa fuisset cur periculum timaret, quanvis periculum vere non fuisset, tamen non debere mercedem: sed si causa timoris iusta non fuisset, nihilominus debere. Item de damno ex lege Aquilia, l. Si quis furo, D. ad leg. Aquil. Quod dicitur damnum injuria datum Aquiliæ persequi, sic. ut accipiendum, ut videatur damnum injuria datum, quod cum damno injurianti attulerit, nisi magna vi cogente fuerit factum: nam hic scribit cessare legis Aquilia actionem. Iusto enim metu ductus ne ad se ignis perveniret, vicinas edes intercidit. Et si per venit ignis, sive ante extinctus est, existimat legis Aquilia actionem cessare. Proferimus aliud quoque exemplum quod frequenter in praxim deduci potest, ex l. Qui occiderit, §. Si vulneratus, D. eod. Si vulneratus fuerit servus non mortiferi, negligientia autem perierit, de vulnerato affio erit, non de occiso. Paria etiam sacri Canones definunt, scilicet caput Lator, caput Dilectus, & caput Ex litteris, de homic. in quibus declaratur homicidium casuale non esse imputandum Clerico qui dabat operam rei licitæ, nec fuit in culpa.]



C A P U T X X V.

De restitutione per moribundum facienda: § de restitutionis internunciis.

1. **U** A N D O ex confessione pœnitentis existentis in periculo mortis innoteſcit Confessario, cum teneri ad aliquid restituendum, providendum est illius animæ saluti, & restitutio- nis securitati, simulque pœnitentis famæ. Atque ad hoc duo media suppetunt: unum quidem, ut æger vel testamento, vel codicillis
Y Y y 3 pecu-

pecuniam , aliamve rem debitam per legatum destinet persona cui debetur , aut si incerta sit , pauperibus distribuendam à Confessario , si videbitur , aut ab hæredibus quorum dubia fides non sit . Secundum medium erit , si accessito Notario & duobus testibus declareret ægrotus velle se ut ex sua hæreditate dematur talis pecunia summa per designatum proprio nomine confessarium applicanda prout ambo convenerunt ; & ut ita declaratio statim deponatur in manus Confessarii . Verum istud fortasse medium minus securum est quam primum , si forte hæres tergiversaretur prætextu non adhibitarum solemnitatum Juris , quod septem testes ad testamenta , & quinque ad codicillos requirit .

II. Expediret fortassis ad excludendam suspicionem five restitutionis , sive inductionis & fraudis ex parte Confessarii , si post deliberationem inter ægrotum & Confessarium initam accesseretur persona spectatissimæ probitatis , cui secretè ægrotus injungeret faciendam pecunia in ejus manus depositæ , vel ab hæredibus depонenda ex præscripto per testamentum legato , vel per codicillos restitutionem fiduciariam , prout Confessarius ex privato & occulto consilio cum ægroto habito indicabit . Sic tamen providendum ne in testamento , vel codicillis fiat ulla mentio fiduciaria restitutionis , aut Confessarii , sed tantum ab illo legatario data sit fides ac promissio ipsi privatim ægrotu . Laurentius Bochellus in Summa Beneficiorum verbo *Legatum* , prius refert solenne Senatusconsultum totius Senatus Parisiensis in togis purpureis anni 1580 . Decembri 23 . quo fuit approbatum trium millium aureorum legatum relictum Joanni Pelleterio Parocho S. Jacobi ad Macellum , ea lege ut de iis disponeret secundum ei privatim communicatas testatoris intentiones . Quod idem Senatusconsultum refert posterioriter à Mornacio ad l . 15 . D . de dote præleg . Quia lex 15 . statuit habendam esse fidem juramento mediante illi quem testator nominaverit , & cui mentem suam sub secreti promissione declaraverit .

III. Porro ad servandam penitentis bonam famam Confessarium videri esse aptiorem restituendi ministrum , dummodo probus & prudens electus fuerit , testatur *Navarra Manualis* cap . 27 . num . 67 . Sed si vel ipse Confessarius , vel alius electus à debitore internuncius non restitueret , non statim liberaretur debitor à restituendi obligatione , nisi in ipsum illum internuncium creditor consenseret . *S. Antoninus* parte 2 . tom . 2 . cap . 4 . § . 1 . *Navara* cap . 17 . num . 67 . *Lessius* lib . 2 . cap . 16 . dub . 6 . num . 65 .

IV. In universum ad restitutionum resolutiones tenenda est regula : Ubi cunque res perit sine debitoris ulla præcedente culpa , domino rei patit . Itaque si internuncius recepta in se reddendi obligatione rem sibi retinuit , vel suā culpā destruxit , distinguendum ita est . Vel internuncius habebatur communiter vir probus & exploratae fidei , vel non . Si primum , adhuc distingue : aut debitor sic per eum restituens tenebatur titulo rei justè accepte , aut titulo injustæ acceptioonis , aut titulo contractus legitimis .

timi. Si titulo injustæ acceptio[n]is , nullatenus liberatur debitor , licet res in manibus internuncii absque dolo , sed casu fortuito deperierit. Ratio est , quia casum istum culpa p[re]cessit debitoris : nisi enim alienum usurpasset , res ista non incidisset in illum casum quo supponitur periisse in aliena manu. Pa[re]to enim , vel culpæ , vel moræ p[re]cedentibus casus etiam fortuitus imputatur , cap. fin. de deposito. Sanè si pro certo res æquè peritura erat apud dominum , verius est non teneri injustum detentorem nisi ad fructus & interesse injustæ detentionis & acceptio[n]is. Ratio est , quia restitutio non nisi ex alieno damno nascitur , quale nullum hic existit ; quia nimis non minus ex casu fortuito privatus dominus fuisse re sua , quam si nulla fuisset injusta acceptio. Et insuper statuitur l. Si plures 14. §. Sive autem , D. depositi , eum qui renuit depositum reddere , si res deposita interea naturali interitu pereat , non teneri pretium restituere. Et l. fin. §. fin. D. ad legem Rhodiam , statuitur si ea conditione navem conduxerit ut eā merces meæ conveherentur , ipse verò nauta contra meam voluntatem & mala fide merces meas in navem deteriorem transfluerit , & merces meæ cum ea nave p[er]ierint , teneri mihi de hoc damno , si altera navis salva evaserit. Sed si ambæ naves eā navigatione perierint , non teneri , quia p[er]æquæ merces meæ in priori nave conducta perirent. Ita docet Covarruvias ad regul. Peccatum , p. 2. §. 6. Lessius lib. 2. cap. 12. dub. 15. num. 93. Sylvester verb. Restitutio 7. q. 5. §. Tertium , Martinus Navarra cap. 17. num. 8. Petrus Navarra lib. 4. de restitut. cap. 1. num. 17.

V. At verò si debitoris obligatio non fuit ex culpæ , sed vel ex re accepta , vel ex contractu ; & internuncio qui fidelis , nec suspectus habebatur , restitutionem mandavit , adhuc distinguendum. Vel mandans erat debitor speciei , hoc est rei particularis ac determinatae , ut equi , vasis , libri , vestimenta ; & eo casu liberabitur debitor culpâ vacans , et si internuncius sive dolo , sive ex casu non restitutus , l. Argentum , D. commodati , & cap. unico , de commodato. Ratio est , quia quoties omni debitoris culpâ seclusa res debita perit , domino suo perit. Vel debitor qui nuncium illum transmisit , est debitor generis , ut nummorum , tritici , vini , olei , aliarumve rerum quæ debentur non secundum individuam ac determinatam , seu singularem substantiam , sed secundum pondus , numerum aut mensuram ; & tunc debitor quantumvis culpæ expers , qui internuncio etiam fidelissimo mandavit , & hic fuit in itinere spoliatus , adhuc remanet obligatus. Ratio liquet ; cum enim sit debitor generis , non verò hujus , aut illius specialis materiae quæ in transmissione fuit intercepta , hac ipsa pereunte durat adhuc ejus obligatio : genus enim perire non potest , l. Incendium , C. si certum peratur.

VI. Itaque juxta regulam istam , quod ubicunque res perit sine debitoris culpa , domino suo perit , & debitor liberatur si res locata apud locatarium sine ejus culpa deperit , vel res commodata apud commodatarium ,

vel

vel depositum apud depositarium, vel pignus apud creditorem, isti ad nihil tenentur ubi neque culpa, neque mora, neque conventio illa in oppositum intercessit. Mutuatarius quoque perstat in dominio rei transmissae pro solutione, ideoque si deperditur antequam creditor eam receperit, vel per se, vel per medium a se approbat quoad hoc internuncii, res illa deperit mutuatario ut domino. De emptione major est difficultas re nondum emptori tradita depereunte; cum dicatur in l. *Traditionibus* 20. C. de pactis: *Traditionibus dominia rerum, non nudis pactis transferuntur.* Et tamen perspicue statuitur l. i. C. de pericul. & commod. rei vend. & Instit. de emption. §. *Cum autem, si res vendita casu pereat ante traditionem, perdi non venditoris, sed emptoris damno.* Nam Juris dispositionem omnes Casuistæ approbant. Sed emptor re nondum tradita haber aliquod in eam imperfectum dominium traditione perficiendum. Quanvis autem contractus emptionis venditionis solo Partium mutuo confusa perficiatur, si tamen utriusque mens erat eam scripto firmandi, & ante scripturam res deperit apud venditorem, illam rei jacturam non emptor, sed solus venditor debet sustinere, utpote nondum perfecto contractu per scripturam, quæ ex mutua arbitrorum voluntate conditionis necessariæ vicim habet, adeo ut sit locus paenitentia donec Pars utraque subscriptiperit, ut decernitur Instit. de empt. & vendit. in princ. & l. *Contractus*, C. de fide instrum.

V I I. Monet denique Navarra c. 27. n. 67. Confessarium, aut alium quemvis internuncium restitutionis, quanvis non requiratur, suam tamen debet fidem probare recipiendo solutionum syngraphas quas exhibeat debitori.



C A P U T X X V I .

De pactis qua contractibus adjunguntur.

I.  ACTA quæ pro diversis contrahentium intentionibus ad contractus adjunguntur vim ordinariam ac legitimam contractuum quibus apponuntur possunt extendere, vel restringere, dummodo iuri naturali non repugnant pacta opposita, ut perspicue docet l. *Contractus quidam*, D. de regul. jur. hisce verbis: *Nisi quid nominatum convenit, vel plus, vel minus in singulis contractibus.* Nam hoc servabitur quod initio convenerit; legem enim contractui dedit. Excepto eo quod bona fidei judicio contrarium est: & ita uimur.

II. Sic fit ut commodatarius qui ex vi commodi non tenetur nisi de sola culpa, teneatur ex vi pacti commodato adjuncti etiam de casu fortuito, cap. unico, de commodato.

III. Deposi